

ze wel mannen der „deugd” waren, maar geen mannen des gebeds en des geloofs.

Van die beteren onzes volks nu in die dagen was Jan Nieuwenhuizen, de stichter der Maatschappij tot Nut van 't Algemeen, de sprekende type. Het is of door een grillig spel het streven dier mannen zelfs in den klank van zijn naam een symbolische uitdrukking had gevonden; want ze waren werkelijk van nieuwen huize, die mannen die het oude huis des geloofs voor uitgewoond hielden, en meenden niet beter te kunnen doen, dan Holland's volk, met behoud der nog niet vermolmde meubelen, in de nieuwe huizing der Fransche wijsbegeerte over te brengen. Jan Nieuwenhuizen moet, naar men zegt, een goedgehartig en welmeenend man zijn geweest, maar die toch den kanker dier dagen meer onbewust gevoeld, dan onderzocht en begrepen heeft. Wilt ge weten, hoe zijn tijdgenooten over hem dachten, laat dan zijn lofredenaar, Coenraad Werts, u zeggen, hoe er nooit deugdzaamer man op aarde moet geleefd hebben. In dezer voege toch meent hij 't best zijn heldenzang op Nieuwenhuizen te kunnen indeelen, dat hij uit „deugdzaame ouders gesproten was: de deugd reeds „in zijn kindsheid en jongelingsjaren beminde: de „deugd betrachtte en waardeerde in zijn betrekking, „als mensch en echtgenoot: als vader en vriend een „voorbeeld van deugd was: dat deugd hem be- „zielde toen hij het plan vormde om door deze Maat- „schappij de zaden van deugd onder onze landgenoo- „ten te verspreiden.” ¹⁾ Ja die aanbiddere van den stichter zijner orde weet u zelfs te zeggen „dat geheel „zijn leven een aaneenschakeling van deugd- „zame handelingen was.” ²⁾

Toch zou men den „edelen menschevriend” (om den geijkten term dier dagen te gebruiken) onrecht aandoen, zoo men meende dat hij zelf dat laffe deugd-

¹⁾ Red. en aanspr. Maatsch. t. nut van 't Algem. Deel V A°. 1811. Rede van C. Werts p. 13.

²⁾ Ib. p. 18.